

בית כנסת "אדרת אליהו"
ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת "תולדות" תשפ"ג
גיליון 234

בגיליון זה:

לילה כיום יאיר

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

מה מברכים על קרמבו?

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

המלך צ'רלס השלישי והיהודים

יואל קוטנר

מזמור שיר חנוכת המזבח

יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות

הוועד

לילה כיום יאיר

חודש כסלו מביא עמו את הרוח הקרירה של החורף המתחיל לתת פעמיו. השמים הבהירים מתכסים בעננים כבדים, שעות החושך מתארכות, ובגדי החורף תופסים את מקומם של הבגדים הקצרים הנכנסים לבטן הארון. לעיתים ישנו חושך גדול, ישנם עננים כבדים המכסים כל קרן אור המנסה להפציע ולהאיר. חושך כזה עלול לבלבל ולתת תחושה כאילו האור נעלם ואיננו. ברגעים אלו נדרש האדם לגבורה גדולה ולאמונה עמוקה. גבורה גדולה הנותנת לו כוח להחזיק מעמד גם בחושך, גם במקום פחד, כשהוא מרגיש בודד ועזוב, ואמונה עמוקה כי יום יבוא והעננים יחלפו ולילה כיום יאיר.

בסיומו של חודש כסלו הקודר, מפציע אורם של המכבים, גיבורי האמונה. מפציע אורו של חג החנוכה המאיר את המחשכים ומלמד אותנו כי גם במקום חושך והסתר יש אור גדול המחכה להגלות ולהופיע.

ברכת חודש טוב, ברכה, הצלחה ובשורות טובות בכל לכל!

אסף הר-נוי

מה מברכים על קרמבו?

[ברכה על מאכלים המורכבים ממספר מיני מאכלים]

הרב אסף הר-נוי רב הקהילה

לכל עונה בשנה ישנם מאכלים המאפיינים וקשורים לאותה עונה, וכך גם ה"קרמבו" שב אלינו יחד עם הגעתם של הסתיו והחורף.

הקרמבו משמש כדוגמא למאכלים רבים המורכבים ממספר מינים שונים של מאכלים שהברכות על כל מין ומין שונות זו מזו. למשל: פשטידה המורכבת מגבינה וירקות, אורז שיש בתוכו גזר או שקדים, תבשיל בשר עם תפוחי אדמה וכהנה וכהנה מאכלים רבים.

במצב כזה צריך לברר מה הברכה על אותו מאכל- האם למשל מברכים על ה"קרם" שברכתו "שהכל" או על העוגיה שברכתה כמובן "מזונות"?

תשובה: הכלל המרכזי אותו קבעו חכמים¹ למצבים אלו-"כל שהוא עיקר ועמו טפלה, מברך על העיקר ופוטר את הטפלה". כלומר- כשיש לנו מאכלים שנאכלים יחד והם מעורבבים זה בזה- מברכים ברכה אחת על המאכל ה"עיקרי" ולא צריך לברך ברכה נוספת על המאכל הטפל.

ויש לשאול- כיצד אנו קובעים מהו עיקר ומהו טפל?

דבר ראשון צריך לבדוק שאכן מדובר במאכלים המעורבבים וקשורים זה לזה. בוודאי שמי שאוכל עוף ולידו מונחים תפוחי אדמה- עליו לברך על כל אחד מהם בנפרד, כי אלו שני מאכלים נפרדים ושונים. הדברים כאן מתייחסים דווקא למצב בו מאכלים שונים מעורבבים זה בזה.

לאחר שראינו שמדובר במאכל אחד- אנו קובעים מהו העיקר- על פי הרוב.

כלומר, בודקים מה יש יותר בתבשיל. **למשל:** אם בתבשיל של בשר ותפוחי אדמה יש יותר תפוחי אדמה מאשר בשר- מברכים עליו ברכת "בורא פרי האדמה"- ולא צריך להוסיף ברכה על הבשר. וזאת אע"פ שהאדם שאוכל אוהב אישית את הבשר יותר מתפוחי אדמה- שאינ העיקר נקבע על פי החביבות אלא ע"פ הכמות- מה יש יותר.

לכלל זה(שהולכים אחר הרוב) יש חריג והוא אם אחד המינים שמרכיבים את התערובת הוא מחמשת מיני דגן והוא בא לתת טעם(ולא רק להדביק את המאכל). במצב כזה תמיד נברך "מזונות", אע"פ שהוא לא רוב התבשיל. **למשל-** עוגה, אף שרוב מרכיביה מסוכר, ביצים, אגוזים ושוקולד, אם יש בה קמח מחמשת מיני דגן(שבא לתת טעם)- ברכתה "מזונות".

ועתה נגיע לעניין הקרמבו: מצד אחד ה"קרם" שבו הוא בכמות גדולה יותר מהעוגיה, ועל כן הוא רוב המאכל. מצד שני למדנו שכאשר יש מאכל שיש בו ממיני דגן שבאים לתת טעם- ברכתו תהיה מזונות גם אם המזונות הם המיעוט, והרי בוודאי שהעוגיה באה לתת טעם.

¹ גמרא בברכות דף מד, א'.

אלא שנראה לומר, של"קרמבו" יש דין מיוחד, מכיוון שעשו אותו בצורה מיוחדת: בתחילה אפו בסיס מבצק(העוגיה), ועליו הניחו את הקרם. לכן, לכל אחד מהחלקים(הקרם והעוגיה) יש חשיבות בפני עצמו, והם לא נידונים כמאכל אחד שמעורבבים בו שני מינים, אלא כשני מיני מאכלים נפרדים שחשיבות מיוחדת לכל אחד מהם. על כן נכון לברך על הקרמבו 2 ברכות: להפריד את העוגיה מהקרם ולברך עליה מזונות, ולאחר מכן לברך שהכל ולאכול את הקרם.

נמצינו למדים- שלושה כללים:

כשאוכלים 2 סוגי מאכלים המעורבבים זה בזה- מברך על העיקר שבתבשיל שהוא הרוב שבו.

אם יש במאכל מיני מזונות שבאים לתת טעם- מברך "מזונות" על המאכל, אפילו שהמזונות הם המיעוט.

אם שני המאכלים נפרדים זה מזה ולא מעורבבים או שלכל מאכל חשיבות משל עצמו(כמו אצל הקרמבו) מפרידים ביניהם ומברכים 2 ברכות- על כל אחד בפני עצמו.

המלך צ'רלס השלישי והיהודים

יואל קוטנר ע"פ מאמר של ד"ר איבט מילר

עם פטירתה של מלכת בריטניה האהובה אליזבת השנייה בשנה ה-96 לחייה, בנה הנסיך צ'רלס נהיה המלך החדש של הממלכה המאוחדת. להלן מספר נקודות הנוגעות למלך החדש והיהודים.

למלך צ'רלס דבר משותף עם אלפי יהודי בריטניה, הוא נימול ע"י הרב יעקב סנומן (-1871 1959), רופא מבריק ואחד מהמובילים במוהלים באנגליה. מנהג מילת בני המלוכה, ע"פ הדעה המקובלת, שורשו בתחילת המאה ה-18, כשהמלך ג'ורג' ה-1, יליד גרמניה, הביא לבריטניה את נוהג בני האצולה הגרמניים למול את בניהם. יש אומרים כי המסורת חדשה יותר. לא ברור לגמרי למה אומצה מסורת המילה בידי מוהל, אך הדעת נותנת כי ההליך הכירורגי יהיה פחות מסוכן כשנעשה בידי בעלי הניסיון הרב. אימו של צ'רלס רצתה רק את הטוב ביותר וע"כ פנתה לרב סנומן הידוע.

שלא כאימו אליזבת ה-2 שמעולם לא ביקרה בישראל בכל שנות כהונתה מסיבות שונות, בנה צ'רלס כן ביקר בארץ. ביקור אחד, אמוציונלי במיוחד, אירע כשהגיע הנסיך הלווייתני של ראש הממשלה שמעון פרס, ע"ה. בהיותו בארץ, צ'רלס ניצל את ההזדמנות לפקוד את קברה של סבתו הנסיכה אליס מיוון אשר הצילה יהודים בשנות השואה ובשל כך הוכרה כחסידת אומות העולם. מקום קבורתה בגת שמנים בירושלים.

אליס, נינתה של המלכה ויקטוריה, נולדה בשנת 1885. היא נישאה לנסיך אנדרו היווני והעתיקה את ביתה לאתונה עם בעלה החדש. מצבה הפך עגום די מהר. נוצרייה אדוקה, אליס צפתה כיצד בעלה הידרדר לחיי הפקרות. עם עלייתם של הנאצים בעשור השלישי למאה הקודמת, שלוש בנותיה היו לפאשיסטיים נלהבים ונישאו לפקידים נאצים בכירים. רק בנה פיליפ, אביו של צ'רלס, קרא תיגר נגד הנאציזם, היגר לבריטניה ונלחם בהצטיינות נגד גרמניה בחיל האוויר המלכותי (RAF) במלחמת העולם ה-2.

הנסיכה אליס נשארה ביוון לבדה. זה מזמן בעלה עזב אותה והתמסר לאלכוהול והימורים. בעת השואה אליס העניקה מקלט לבני משפחת כהן, ידידים, והזמינה אותם לדירתה. בנין מגוריה היה ליד מפקדת הגסטפו באתונה, אליה הובאה לחקירה אך עמדה בסירובה לחשוף כי יהודים מצאו מפלט בביתה.

אחרי השואה הוענקה לנסיכה אליס ההכרה כחסידת אומות העולם ע"י יד ושם. היא ייסדה מסדר דתי ונפטרה ב-1969. עם פטירתה, משפחת המלוכה בחרה להתעלם מבקשתה להיקבר בישראל ורק ב-1988 חזרה בה ופעלה להעברת קברה לירושלים. בשנת 2016 פקד את קברה הנסיך צ'רלס והניח על קברה פרחי ארגמן מסקוטלנד שכה אהבה. צ'רלס חזר וביקר בארץ בשנת 2020 כדי להשתתף בפורום העולמי נגד האנטישמיות בירושלים בציון 75 שנה לשחרור אושוויץ. הוא השתנה באולם כדי לשוחח ארוכות עם ניצולים. מרתה וייס, אחת מהם סיפרה כי צ'רלס גילה עניין רב בתנאים האימים באושוויץ וכיצד הצלחנו לשרוד.

למלך צ'רלס כיפה אישית משלו – עשויה מקטיפה כחולה ומעוטרת בסמל המלכותי של נסיך וויילס, מעמדו הקודם, עשוי רקמת חוטי כסף ולבן. הנסיך צ'רלס נכח בטקס הכתרתו של הרב אפרים מרוויס כרב הראשי ליהודי הממלכה המאוחדת ב-2013 והכיפה המיוחדת לראשו. למעשה הייתה זאת הפעם הראשונה שמי ממשפחת המלוכה נוכח בטקס הסמכה של רב ראשי.

המלך צ'רלס והרב הלורד ג'ונתן זקס, ז"ל, הרב הראשי הקודם, ייסדו קשרי ידידות אמיצים שנבעו מתפקידם הציבורי הרם בבריטניה ומחויבותם לבנות עולם טוב יותר. כשנפטר הרב זקס בשנת 2020, נשא צ'רלס הספד אמוציונאלי לחברו ולרבו. הרב ג'ונתן זקס "ואני והוא היינו בני אותו הזמן, נולדנו בשנת הקמת מדינת ישראל ובמהלך השנים הרבות, למדתי להוקיר את חוכמתו. הוא היה מורה דרך נאמן, מחנך דגול וידיד נפש. אין בפי מלים המסוגלות לבטא עד כמה הוא יחסר לי.... הוא לימד אותנו להקשיב לאחר וכיצד ללמוד

ממנו מבלי להתפשר על עקרונות לא שלך וגם לא שלו ... הוא לימד אותנו את ערך ההשתתפות בחיי האומה והחיוניות לכבד את השלמות ואת ההרמוניה בעולם שברא האל.

אשתקד הזמין צ'רלס שבעה ציורים חדשים עבור האוסף המלכותי שמוצגים בארמון בקינגהאם - שבע דיוקנאות של ניצולי שואה. הפרויקט הוא חלק ממטרתו רבת השנים לחנך דורות עתידיים וכדי שזוועות השואה לא יישכחו.

המלך צ'רלס בעצמו חיבר את ההקדמה לקטלוג המלווה את התצוגה: "אחרי כל דיוקן יש סיפור ייחודי של קורות חיים, של אהבה, של אבדן. ברם, דיוקנאות אלו מייצגות משהו גדול הרבה יותר משבעה אישים מיוחדים. הם מהווים מצבת זיכרון חיה לשישה מיליון גברים, נשים וטף חפים מכל פשע שסיפור חייהם מעולם לא יסופר, שארשת פניהם מעולם לא תועלה על בד. התמונות האלה ישמשו עדות אדירה לחוסנם וגבורתם של שרידי האש ולמרות גילם המתקדם מתמידים לספר לעולם אודות הזוועות שנגלו לעיניהם. הם משמשים תזכורת מתמדת לדורנו ואף לדורות הבאים למעמקים של רוע ושחיתות אליהם המין האנושי מסוגל לצלול בנטישת ההיגיון, החמלה והאמת. שבע הדיוקנאות הוצגו לקהל בארמון בקינגהאם בינואר 2022.

בכל שבת בבתי-הכנסת ברחבי הממלכה וחבר העמים היהודים מעלים תפילה לשלום המלך/מלכה והמשפחה הקרובה. לכן במשך עשורים רבים התפללו היהודים לשלום המלכה אליזבת השנייה ובנה צ'רלס, נסיך ווילס, וכל משפחת המלוכה.

במסיבת חנוכה מלכותית שנערכה ב-2019 בארמון בקינגהאם, שיבח צ'רלס את הקהילה היהודית בממלכה והוקיר לה תודה על התפילה המסורתית רבת השנים. "אני אומר זאת מנקודת מבט אישית וייחודית כי כל חיי נגעה לליבי העובדה כי זה מאות בשנים בבתי הכנסת נזכרת משפחתי מדי שבוע בתפילותיכם. וכשם שאתם מזכירים את משפחתי כן אנחנו זוכרים אתכם ושמחים בכם."

אחרי מותה של המלכה אליזבת, רבה הראשי של בריטניה, הרב אפרים מרוויס אמר כי "במשך כל שנות מלכותה הייחודית, היא התנהלה בחן, בכבוד וענווה וכי שימשה סמל ומופת של מנהיגות דגולה ושל מסירות נפש לטובה החברה...מידי שבוע נשאנו תפילה לשלומה, בריאותה וחוכמתה ומעולם לא איכזבה."

מזמור שיר חנוכת המזבח

יהודה ליבוביץ

כולנו מכירים את הגמרא בשבת שמציינת את נס פך השמן כסיבה לקביעת חנוכה, מעט פחות מוכרים הדברים שמובאים במדרש רבה (פרשת בהעלותך) ובמגילת תענית שחנוכה נקבע ליום טוב משום חנוכת המזבח, ומטעם זה קבעו אותו לימי משתה ושמחה. העניין של חנוכת המזבח קשור מאוד לכל ענין החנוכה. כל חג החנוכה מיוסד על עניין מסירות הנפש. בזכות מסירות הנפש הנפלאה של עם ישראל והמכבים על הדבקות בה' ובתורה והיציאה במסירות גדולה למלחמה על כך זכינו להארה א-לוקית גדולה בחזרה למקדש ובחזרת מלכות לישראל.

המזבח מבטא את מסירות הנפש. "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". חז"ל מלמדים אותנו שעקדת יצחק, שהיתה במקום המזבח, לא היתה מאורע חד פעמי שהסתיים, אלא "אפרו של יצחק צבור ומונח על גבי המזבח" וכל עבודת הקורבנות היא המשך מעשה העקידה, כמו שאומר אברהם אבינו בסיום פרשת העקידה: וַיִּקְרָא אֲבְרָהָם שְׁמֵה־הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאמֵר הַיּוֹם בְּקֶרֶת ה' יִרְאֶה: (בראשית כב, י"ד)

אברהם ויצחק לא היו לבד בהר המוריה. באבות כלולים כל נשמות ישראל שבכל הדורות, כולנו היינו שם, ובמהות הפנימית כולנו נשארנו שם. נקודת החיים הפנימית שלנו היא תמיד בקודש הקודשים, והיא יסוד עבודת המקדש, שיסודה הוא בהקרבה והמסירת נפש לה' יתברך, ומופיעה בחיי ישראל בכל הדורות. והנה יצחק אבינו מוסר הנפש הנפלא, עומד באחרית ימיו וצופה למרחוק על בניו, אל מסירות נפשם הנפלאה - אפילו באותם שהתרחקו עד למאוד, "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא ישטפוה" (שיר שירים ח, ז) מסירות נפשם הנפלאה מטהרת עולמים, ריח גן עדן יוצא מליבם הטהור ומאיר נצח נצחים: "וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רֵיחַ בְּנֵי כְרִים שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ה'" (בראשית כז, כז)

אומרים לנו חז"ל במדרש: כשהריח יצחק את ריחן בא לו (ריח) גן עדן, שנאמר: "לכה דודי נצא השדה".

מהו הסוד של ריח גן עדן נפלא זה?

"וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ", כְּגוֹן יוֹסֵף מְשִׁיתָא וַיְקוּם אִישׁ צְרוּרוֹת. יוֹסֵף מְשִׁיתָא, בְּשִׁעָה שְׂבִיקְשׁוּ שׁוֹנְאִים לְהַכְנִס לְהַר הַבַּיִת אֲמָרוּ יְכַנְס מֵהֶם וְבָהֶם תְּחַלֵּה, אֲמָרִין לִיהַ עוֹל וּמַה דְּאֵת מְפִיק דִּידָךְ (היכנס ומה שאתה מוציא יהיה שלך), נְכַנְס וְהוֹצִיא מְנוּרָה שְׁלַ זְהַב, אֲמָרוּ לוֹ אִין דְּרָכּוֹ שְׁלַ הַדְּיוֹט לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּזוֹ, אֲלֵא עוֹל זְמַן תְּנַיְנוֹת (היכנס פעם שניה) וּמַה דְּאֵת מְפִיק דִּידָךְ, וְלֵא קִבְלַ עֲלִיו.

אמר רבי פינחס: נתנו לו (בנוסף לכך שאם יכנס שוב יטול מה שירצה, גם פטור מ-) מְכַסְּ שְׁלֵשׁ שָׁנִים, וְלֵא קִבְלַ עֲלִיו, אָמַר: לֵא דַּיִי שְׁהַכְּסֵתִי לֵאלֹהֵי פְעַם אַחַת

אֵלָא נְשָׂאֲכַעִיסְנוּ פֻעַם שְׁנֵיהָ? מָה עָשׂוּ לּוֹ נְתַנּוּ אוֹתוֹ בְּחִמּוֹר שֶׁל חֲרָשִׁים וְהָיוּ
מִנְסָרִים בּוֹ, הֲיָה מְצוּחַ וְאוֹמֵר: וַיִּי אֵוִי אֵוִי שֶׁהֲכַעֲסֵתִי לְבוֹרְאִי.
יצחק אבינו מריח כאן ריח גן עדן, הבא מקדושת מסירות הנפש של יוסף משיתא,
מאור הנשמה שבקע מעבר לחושך של חיצוניות הרוע שהיתה שולטת בו לפני כן
עד שהיה מוכן להיכנס בראש האויבים לחלל את הקודש והמקדש, לשלוח ידו
במנורה הקדושה, והנה האירה בו הארת הנשמה והוא הגיע למעלה נפלאה של
מסירות נפש וצידוק הדין.
וכה נפלא הוא אור אלוקי זה עד שהאיר עוד דורות רבים לפני שאירע הדבר
בפועל במציאות.
שואל הסטייפלער - רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל: איך לפתע אירע המהפך
המדמים בנפשו של יוסף משיתא לעלות מעומק החטא אל מעלת הקדושה
העליונה של מסירות נפש?
ועונה: פשוט מאוד! הוא היה בקודש פנימה! כל הסיבה שהוא היה רחוק כי
החושך, לבושי הרע, האפילו על אור הנשמה. אמנם ברגע שנכנס אל הקודש
האיר אור קודש הקודשים הצפון בלב כל יהודי, והתגלתה קדושת הנשמה,
קדושת ישראל, במסירות נפש נפלאה.

- מזל טוב למשפחת גולן לרגל בר המצווה של עמית
- מזל טוב למשפחת קקון לרגל הולדת הבת
- מזל טוב למשפחות כאהן ו-ווינדלינג לרגל הולדת הנכדה והבת צילה אצל שרה וסמי

כס"ג

עם סיומה של מסכת אבות
אותה זכינו ללמוד יחד מדי שבת במשך כ-6 שנים,
אנו מתרגשים להזמין את הציבור
לטקס סיום המסכת
שייערך בשבת הקרובה- פרשת תולדות

*נתכנס יחד לאחר תפילת מנחה (16:00) בבכ"ס "אוצרת אליהו"
אסעובה שלישית מסותפת
התנועצות, שירה, צבכי תורה ומלצחים.*

כולם מוזמנים!

law.golan@gmail.com

yehuda.lebovich@gmail.com

eliahouk@gmail.com

nirekal@walla.com

yoavshap89@gmail.com

0546691911

0526448094

0545723801

0502017023

0508854785

אריאל גולן

יהודה ליבוביץ'

אליהו משה קליין

ניר קלמנוביץ

יואב שפירא